

Е.В. ЧАСОВА, О.В. ДЕМЧИШИНА, кандидати хім. наук, доценти,
І. Б. МНОГОЛІСТНЯ, Н.Д. ЛЕГЕЗА, здобувачі, Криворізький національний університет

АДСОРБЦІЙНА ОЧИСТКА СТИЧНИХ ВОД ВІД СОЛЕЙ Cu(II) ТА Cd

Адсорбційну очистку води від різних забруднювачів, зокрема від важких металів (ВМ) застосовують при очищенні великих обсягів води з низькою концентрацією ВМ. Технічна реалізація процесу адсорбційної очистки досить проста і в більшості випадків полягає в тому, що воду, яку очищують, пропускають через фільтр з завантаженням сорбційного матеріалу. Ефективність очищення може досягати 80 – 95 % і залежить від хімічної природи адсорбенту, величини адсорбційної поверхні, її доступності, а також від хімічної будови адсорбату і форми його знаходження в розчині. Важливою умовою застосування сорбенту в процесі водоочищення, є його доступність, низька вартість, можливість регенерації. Найбільш поширеним і універсальним сорбентом для очищення води є активоване вугілля. Однак отриманий карбонізація має слабкі адсорбційні властивості, так як розміри його пор і внутрішня площа поверхні невеликі. Тому карбонізація піддають активації – обробці водяною парою при високій (до 1000°C) температурі або спеціальними хімічними реагентами, що сприяє розвитку структури пор і збільшенню їх внутрішньої поверхні. Активоване вугілля для сорбційної очистки води можна використовувати в порошковому і гранульованому стані. Для постійної сорбційної обробки води в основному використовують гранульоване активоване вугілля (ГАВ). Фільтрування крізь ГАВ дозволяє отримувати воду кращої якості і більш постійного складу в порівнянні з водою після очищення порошковим вугіллем. Тому для проведення досліджень ми використовували ГАВ. А в якості модельних розчинів використовували солі важких металів таких, як Cu(2+) і Cd(2+) .

Модельний розчин, що містить іони Cu(2+) готували із наважки сульфату міді (марки х.ч.) масою 2,51 г, яку розчиняють в 1 дм^3 дистильованої води. Модельний розчин, що містить іони Cd(2+) готували з наважки сульфату кадмію (марки х.ч.) масою 1,85 г, яку розчиняють в 1 дм^3 дистильованої води. Вивчення адсорбції вказаних катіонів ВМ проводилось в статичних умовах на основі побудови концентраційних ізотерм. Ізотерми адсорбції будували в інтервалі концентрацій катіонів ВМ 0,1-30,0 мг/дм^3 . Водневий показник (рН) для всіх розчинів при проведенні експериментів знаходився в межах 6 – 7. Аналіз ізотерм адсорбції показав, що адсорбційна активність ГАВ катіонів Cu(2+) і Cd(2+) близькі між собою. В порівнянні з негранульованим АВ, сорбційні властивості ГАВ для катіонів Cu(2+) і Cd(2+) вище. При цьому підвищуються такі експлуатаційні характеристики ГАВ, як механічна міцність.

Важливою характеристикою в технології сорбційної очистки води є момент настання адсорбційної рівноваги, тобто той час, за який ГАВ найбільш повно взаємодіє з адсорбатом.

Вимірювання залишкових концентрацій катіонів Cu(2+) і Cd(2+) визначали спектрофотометричним методом на фотоколориметрі КФК-2. Катіони міді (2+) визначали аміачним методом, який засновано на утворенні іонами Cu(2+) з аміаком комплекс $[\text{Cu}(\text{NH}_3)_4]^{2+}$, який має інтенсивно-синій колір. Забарвлення його досить стійке. Використовували розведений розчин аміаку (1:3). Остаточну концентрацію міді (2+) визначали фотометричним методом на КФК-2 в кюветі поглинання $\ell=10$ мм при довжині хвилі $\lambda=605$ нм. Розчин порівняння – хлороформ. Кадмій визначали екстракційно-фотометричним методом з використанням дитизону. Стійкість комплексної сполуки складу $\text{Cd}(\text{HDz})_2$ в сильно лужному середовищі (20% NaOH) дозволяє екстракційним методом відокремлювати кадмій від других ВМ, дитизонати яких не можуть існувати в таких умовах. Благородні метали та мідь утворюють з дитизоном у лужному середовищі вторинні дитизонати. Перед екстракцією кадмію їх видаляють екстракцією дитизоном з кислого середовища. Фотометричний метод визначення Cd з дитизоном відноситься до високочутливих методів. Остаточну концентрацію кадмію визначали фотометричним методом на КФК-2 в кюветі поглинання $\ell=2$ мм при довжині хвилі $\lambda=520$ нм. Розчин порівняння – вода.

Таким чином, дослідження показали, що використання ГАВ в якості адсорбента є досить ефективним. Але пошук нових дешевих і таких ефективних природних адсорбентів є дуже актуальним.